MARCIN CHOLEWA
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy

REGIONALNE ZRÓŻNOCOWANIE WYNIKÓW PRODUKCYJNO-EKONOMICZNYCH GOPSODARSTW WYSPECJALIZOWANYCH W CHOWIE TRZODY CHLEWNEJ W 2004 ROKU

1. Wstęp

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy od wielu lat prowadzi badania na temat dochodowości polskich gospodarstw rolnych. W ramach Polskiego FADN (System Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych) po raz pierwszy przeprowadzono badania w roku 2004. Na podstawie zestawu wyników standardowych systemu Polski FADN podjęta została próba oceny wyników produkcyjno-ekonomicznych gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji żywca wieprzowego w 2004 roku.

Gospodarstwa należące do próby reprezentatywnej systemu Polski FADN, objęte badaniem, pogrupowane zostały według kryterium ich położenia w regionach FADN, tj. Pomorze i Mazury, Wielkopolska i Śląsk, Mazowsze i Podlasie oraz Małopolska i Pogórze. Grupowanie takie umożliwiło wykazanie regionalnego zróżnicowania koncentracji chowu trzody chlewnej oraz wyników ekonomicznych i finansowych.

2. Materiał i metody

Dobór gospodarstw do analizy był celowy. Łączna liczba gospodarstw wyłonionych do badań wyniosła 217. Kryterium doboru gospodarstw do badań był podtyp typu szczegółowego 5012 (trzoda chlewna, tucz) z uwzględnieniem ich regio-

nalnego położenia. Oznacza to, że w gospodarstwach tych więcej niż 2/3 ogólnej wartości wytworzonej standardowej nadwyżki bezpośredniej (SGM) pochodziło z tuczu trzody chlewnej [Augustyńska-Grzymek i inni 2000].

Należy zauważyć, że rozmieszczenie gospodarstw poddanych analizie nie jest równomierne. Koncentracja gospodarstw jest w pewnym stopniu odzwierciedleniem regionalnego zróżnicowania koncentracji chowu trzody chlewnej w Polsce (mapa 1). Według Głównego Urzędu Statystycznegow województwach regionu Wielkopolska i Śląsk w 2004 roku, pogłowie trzody chlewnej stanowiło 43% pogłowia krajowego [GUS 2005].

Mapa 1

Podział terytorium Polski na regiony FADN oraz liczba i lokalizacja gospodarstw objętych badaniem

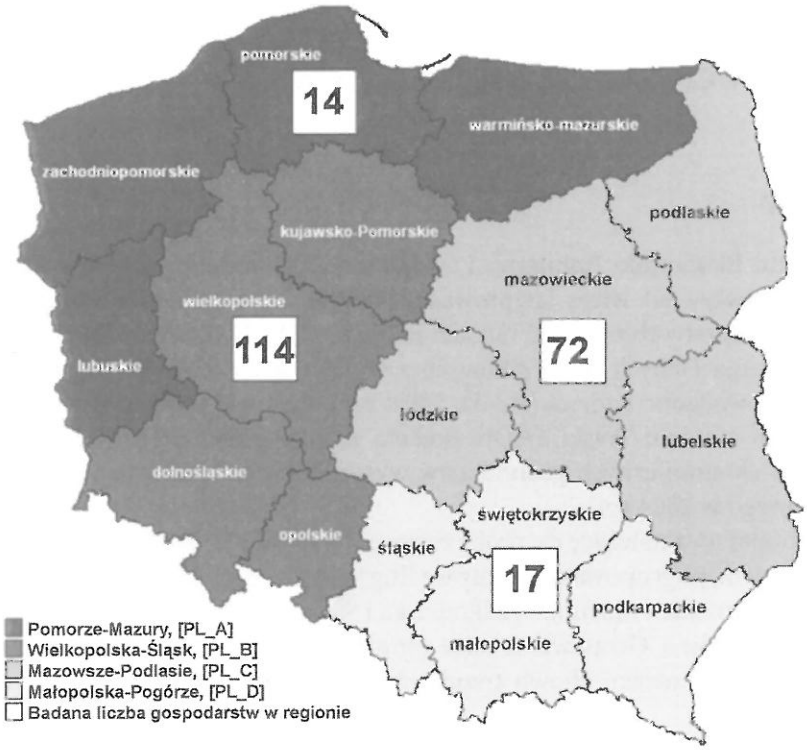

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

Wartości prezentowanych zmiennych „Wyników Standardowych FADN", dla badanej zbiorowości gospodarstw, są średnimi ważonymi z wartości tych zmiennych w poszczególnych regionach, mierzonych liczebnością próby danego regionu.

Na podstawie wyników standardowych 217 gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji żywca wieprzowego możliwe było określenie poziomu i efektywności produkcji roślinnej i trzody chlewnej w regionach FADN. Na podstawie składników bilansu finansowego dokonano również wstępnej analizy bilansu dla grup gospodarstw w poszczególnych regionach FADN.

Należy podkreślić, że przedstawione wyniki nie obrazują stanu wszystkich gospodarstw tego typu w Polsce, lecz jedynie tych, które dostarczyły dane rachunkowe.

3. Omówienie wyników

3.1. Struktury gospodarstw i ich wydajności

Liczebność próby gospodarstw regionu Wielkopolska i Śląsk (114) była największa i stanowiła aż 52,5% populacji badanych gospodarstw. Najmniej liczebna była próba gospodarstw regionu Pomorze i Mazury – 14 (6,5% zbiorowości). Charakteryzowały się one największą, spośród badanych regionów, wielkością ekonomiczną (48,5 ESU[1]). Nieznacznie mniejsza wielkość ekonomiczna cechowała gospodarstwa regionu Wielkopolska i Śląsk (42,2 ESU). Według Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych (ES6) gospodarstwa te można zaliczyć do „dużych" [Skarżyńska, Goraj, Ziętek, 2005]. Natomiast wielkość ekonomiczna gospodarstw regionu Mazowsze i Podlasie oraz Małopolska i Pogórze (odpowiednio 26,3 oraz 22,0 ESU) pozwala zaliczyć je do „średnio dużych". Średnia powierzchnia użytków rolnych gospodarstw regionu Pomorze i Mazury była największa spośród badanych regionów i wynosiła 40,7 ha. Region ten wyróżnił się jednocześnie największym udziałem dodzierżawionych użytków rolnych – 31,2%. Powierzchnia użytków rolnych gospodarstw z pozostałych regionów zawierała się w przedziale od 16,7 ha (Małopolska i Pogórze) do 21,7 ha (Wielkopolska i Śląsk).

Zdecydowanie największy udział w strukturze UR badanej zbiorowości miały zboża. Najniższy udział zbóż w powierzchni UR zanotowały gospodarstwa z regionu Pomorze i Mazury – 72,6%. W gospodarstwach tych najniższe było również plonowanie pszenicy – 43,4 dt/ha. Natomiast w gospodarstwach regionu Mazowsze i Podlasie zboża stanowiły aż 90,4% w powierzchni UR. Plonowanie pszenicy w gospodarstwach tego regionu było najwyższe i wyniosło 62,6 dt/ha. W regionie Pomorze i Mazury duży udział, w porównaniu do pozostałych regionów, miały pozostałe uprawy polowe – 25,2%. W grupie tych upraw dominowały ziemniaki oraz rośliny oleiste. Powierzchnia upraw pastewnych badanych gospodarstw we wszystkich regionach była marginalna.

Gospodarstwa regionu Pomorze i Mazury posiadały największe pogłowie trzody chlewnej – 116,40 LU[2], natomiast w regionie Małopolska i Pogórze licz-

[1] European Size Unit; pol. Europejska Jednostka Wielkości.

[2] Livestock Unit; pol. Jednostka Przeliczeniowa Zwierząt.

ba jednostek przeliczeniowych trzody chlewnej w przeliczeniu na gospodarstwo była najmniejsza i wyniosła 48,74. Mierząc intensywność chowu trzody chlewnej liczbą tuczników przypadających na 1 ha powierzchni użytków rolnych można stwierdzić, że w regionie Wielkopolska i Śląsk chów świń był najbardziej intensywny; w badanych gospodarstwach na 1 ha UR przypadało 12,6 tucznika. Natomiast najniższą intensywnością chowu trzody chlewnej cechowały się gospodarstwa Pomorza i Mazur – 9,5 tucznika/ha (1 tucznik = 0,3 LU). Udział pogłowia pozostałych gatunków zwierząt w badanej zbiorowości gospodarstw był znikomy (tabela 1).

Tabela 1

Wielkość ekonomiczna, nakłady pracy i organizacja produkcji w badanych grupach gospodarstw

Wyszczególnienie	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Wielkość ekonomiczna (w ESU)	48,5	42,2	26,3	22,0
Powierzchnia użytków rolnych w ha w tym:	40,7	21,7	17,9	16,7
dodzierżawionych	4,2	3,8	3,5	3,5
Powierzchnia uprawy zbóż (w ha)	29,55	19,18	16,18	13,85
Powierzchnia pozostałych upraw polowych (w ha)	10,25	1,00	0,65	1,45
Powierzchnia upraw pastewnych (w ha)	0,7	1,4	1,0	1,4
Plon pszenicy (dt/ha)	43,4	59,0	62,6	46,8
Pogłowie zwierząt ogółem (w LU)	116,60	83,30	55,00	50,60
Pogłowie trzody chlewnej (w LU)	116,40	82,02	54,11	48,74
Liczba tuczników przypadających na 1 ha UR (LU/ha)	9,5	12,6	10,1	9,7
Nakłady pracy ogółem w AWU*,	1,779	1,663	1,796	1,799
w tym: nakłady pracy własnej w FWU**	1,486	1,484	1,528	1,548

* Annual Work Unit; pol. Jednostka Przeliczeniowa Pracy. 1 AWU = 2200 godzin pracy osoby pełnozatrudnionej w ciągu roku.

**Family Work Unit; pol. Jednostka Przeliczeniowa Pracy Rodziny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

Rozpatrując nakłady pracy ogółem, jakie poniesione zostały w ramach operacyjnej działalności badanych grup gospodarstw, należy zauważyć, że w gospodarstwach regionu Wielkopolska i Śląsk były one najniższe – 1,663 AWU. Natomiast w pozostałych trzech regionach poniesione nakłady pracy ogółem były porównywalne. Warto nadmienić, że badana grupa gospodarstw realizowała swoją działalność głównie w oparciu o własne zasoby pracy; nakłady pracy najemnej były niewielkie i zawierały się przedziale od 0,180 AWU (Wielkopolska i Śląsk) do 0,294 AWU (Pomorze i Mazury).

3.2. Produkcja, koszty i dochód z indywidualnego gospodarstwa rolnego

Poddając analizie wartość produkcji oraz jej strukturę należy zauważyć, że największą wartość produkcji ogółem uzyskały gospodarstwa położone w regionie Pomorze i Mazury (338 646 zł), natomiast najniższą – gospodarstwa regionu Małopolska i Pogórze (190 350 zł). Ze względu na typ gospodarstw, które zostały wyłonione do próby, zdecydowaną większość wartości produkcji ogółem tworzyła wartość produkcji wieprzowiny (tabela 2). Jednak jej udział w strukturze wartości produkcji ogółem był zróżnicowany w zależności od regionu. Gospodarstwa Mazowsza i Podlasia wyróżniły się najwyższym, spośród omawianych regionów, udziałem wartości produkcji wieprzowiny w wartości produkcji ogółem – 81,4%. Wartość wieprzowiny miała najmniejszy udział w wartości produkcji ogółem w gospodarstwach regionu Pomorze i Mazury – 63,8%. Należy zwrócić uwagę, że w regionie tym relatywnie duży udział w wartości produkcji ogółem stanowiła pozostała produkcja zwierzęca, w której dominujący udział miała wartość produkcji mięsa drobiowego. Gospodarstwa regionu Małopolska i Pogórze charakteryzował najwyższy udział wartości wyprodukowanej wieprzowiny w wartości produkcji zwierzęcej (98,1%). W regionie tym wysoki był również udział wartości wyprodukowanej wieprzowiny w stosunku do wartości produkcji ogółem (79,2%).

Przeliczając wartość produkcji wieprzowiny na 1 ha UR okazuje się, że w gospodarstwach Pomorza i Mazur wartość tego miernika była najniższa – 5 305 zł, podczas gdy w regionie Mazowsze i Podlasie na 1 ha przypadło 10 759 zł wartości produkcji żywca wieprzowego, czyli 2-krotnie więcej. Wynika to między innymi z relatywnie małej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach regionu Mazowsze i Podlasie.

Tabela 2

Wartość produkcji (zł) w badanych grupach gospodarstwach

Wyszczególnienie	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Wartość produkcji ogółem z tego:	338 646	287 092	236 681	190 350
1. Wartość produkcji roślin i produktów roślinnych, w tym:	90 221	49 741	38 631	35 135
– zboża	53 629	39 831	32 965	25 222
– pozostała produkcja roślinna	36 592	9 910	5 666	9 913
2. Wartość produkcji zwierzęcej w tym:	248 156	237 197	197 387	153 684
– wieprzowina	215 931	226 936	192 589	150 815
– pozostała produkcja zwierzęca	32 226	10 261	4 798	2 869
3. Pozostała produkcja	269	155	644	1 531

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

W wartości produkcji roślinnej i produktów roślinnych dominujący udział stanowiła wartość produkcji zbóż. Ich udział był najwyższy w gospodarstwach położonych w regionie Mazowsze i Podlasie – 85,3%, natomiast najniższy w gospodarstwach Pomorza i Mazur – 59,4%. Najwyższą wartość produkcji zbóż w przeliczeniu na 1 ha ich uprawy zanotowały gospodarstwa położone w regionie Wielkopolska i Śląsk – 2 077 zł, natomiast najniższą gospodarstwa Pomorza i Mazur – 1 815 zł. Relatywnie wysoka wartość pozostałej produkcji roślinnej w gospodarstwach tego regionu wynikała z większej, w porównaniu do pozostałych regionów, wartości produkcji ziemniaków i roślin oleistych.

Analizując poziom kosztów poniesionych przez badane gospodarstwa należy stwierdzić, że był on bezpośrednio zależny od rozmiarów prowadzonej produkcji roślinnej i skali chowu trzody chlewnej w poszczególnych regionach. Dominujący udział w strukturze kosztów ogółem stanowiły koszty bezpośrednie. Natomiast wydatki poniesione na zakup pasz dla trzody chlewnej i drobiu miały najwyższy udział w strukturze kosztów bezpośrednich (tabela 3).

Udział kosztu pasz dla trzody chlewnej i drobiu w strukturze kosztów bezpośrednich był największy w gospodarstwach regionu Mazowsze i Podlasie – wyniósł aż 87,7%. Również w gospodarstwach regionu Małopolska i Pogórze oraz Wielkopolska i Śląsk był on wysoki – odpowiednio 82,2 oraz 81,4%. Natomiast w gospodarstwach Pomorza i Mazur udział ten stanowił 57,0%. Warto również zwrócić uwagę na relatywnie wysoki udział pozostałych kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w strukturze kosztów bezpośrednich gospodarstw Pomorza i Mazur – 20,0%. W pozostałych regionach udział ten zawierał się w przedziale od 3,2% (Mazowsze i Podlasie) do 5,0% (Wielkopolska i Śląsk). Do kosztów tych zalicza się między innymi opłatę za usługi weterynaryjne i koszty inseminacji oraz koszty przechowywania i sprzedaży produktów zwierzęcych. Istotnym składnikiem struktury kosztów ogółem badanej zbiorowości gospodarstw był koszt amortyzacji. Najmniejszy udział miał on w gospodarstwach położonych w regionie Pomorze i Mazury – 7,8%, natomiast największy w gospodarstwach Małopolski i Pogórza – 11,5%. W gospodarstwach tego regionu udział kosztu zewnętrznych czynników wytwórczych także był największy – w kosztach ogółem stanowił 3,9%. Ta grupa kosztów miała najmniejszy udział w gospodarstwach Wielkopolski i Śląska – 2,3%. Do kosztu czynników zewnętrznych, zalicza się opłatę pracy, czynsze dzierżawne oraz odsetki.

Tabela 3

Wielkość (zł) i struktura (%) kosztów gospodarstw trzodowych próby Polskiego FADN w 2004 roku

Wyszczególnienie	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
KOSZTY OGÓŁEM:	246 482	203 933	183 669	139 221	100,0	100,0	100,0	100,0
1. Zużycie pośrednie:	219 586	179 912	161 558	117 813	89,1	88,2	88,0	84,6
1.1. Koszty bezpośrednie w tym:	190 529	156 442	140 924	100 714	77,3	76,7	76,7	72,3
– nasiona i sadzonki	5 238	3 699	2 989	2 912	2,1	1,8	1,6	2,1
– nawozy	28 674	11 886	6 305	6 599	11,6	5,8	3,4	4,7
– środki ochrony roślin	8 473	3 153	2 460	1 598	3,4	1,6	1,3	1,2
– pasze dla trzody chlewnej i drobiu w tym:	108 587	127 412	123 595	82 740	44,1	62,5	67,3	59,4
pasze dla trzody chlewnej i drobiu z produkcji własnej	43 075	32 670	28 022	23 894	17,5	16,0	15,3	17,1
– pozostałe koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej	38 088	7 855	4 519	3 959	15,5	3,9	2,5	2,8
1.2. Koszty ogólnogospodarcze	29 057	23 470	20 635	17 099	11,8	11,5	11,2	12,3
2. Amortyzacja	19 198	19 402	16 249	16 021	7,8	9,5	8,9	11,5
3. Koszty czynników zewnętrznych	7 699	4 619	5 862	5 387	3,1	2,3	3,2	3,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

Dochód z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego, według metodyki FADN, jest wynikiem pomniejszenia wartości produkcji ogółem o zużycie pośrednie, amortyzację, koszty zewnętrznych czynników produkcji oraz skorygowania jej o saldo bieżących dopłat i podatków związanych z działalnością operacyjną gospodarstwa. Wartość zużycia pośredniego tworzy suma kosztów bezpośrednich i kosztów ogólnogospodarczych.

Dochód z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego jest więc kategorią dochodową, która wyraża opłatę za własne czynniki wytwórcze.

Najwyższą nominalną wartość dochodu z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego, wyspecjalizowanego w produkcji trzody chlewnej, zanotowały gospodarstwa położone w regionie Pomorze i Mazury – 107 654 zł (tabela 4). Dochód ten był 1,9-krotnie wyższy w porównaniu do gospodarstw Małopolski i Pogórza, w których przyjął wartość najniższą – 56 742 zł. W przeliczeniu na jednostkę pracy rolnika i jego rodziny (FWU) dochód gospodarstw Pomorza i Mazur w stosunku do tych położonych w regionie Małopolska i Pogórze był 2-krotnie wyż-

szy. Jednak w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych własnych, najlepszy wynik osiągnęły gospodarstwa położone w regionie Wielkopolska i Śląsk – 4 925 zł, natomiast najsłabszy gospodarstwa Pomorza i Mazur – 3 845 zł.

Tabela 4

Wartość dochodu z indywidualnego gospodarstwa rolnego

Wyszczególnienie	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Dochód z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego (w zł)	107 654	88 157	59 734	56 742
Dochód z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego w przeliczeniu na 1 FWU (w zł)	72 446	59 405	39 093	36 655
Dochód z rodzinnego gospodarstwa indywidualnego w przeliczeniu na 1 ha UR własnych (w zł)	3 845	4 925	4 148	4 298

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

3.3. Wstępna analiza bilansu badanych grup gospodarstw

Analiza finansowa jest bardzo istotna z punktu widzenia oceny sytuacji gospodarstwa. Głównym celem tego rodzaju analizy jest prawidłowe i rzetelne rozpoznanie kondycji ekonomicznej oraz zdolności generowania dodatnich wyników finansowych, utrzymywania płynności finansowej i zdolności kredytowej [Sierpińska i Jachna, 1998]. Wstępna analiza bilansu obejmuje badanie struktury majątkowej na podstawie wskaźników struktury aktywów oraz struktury kapitałowej, poprzez ustalenie wskaźników struktury pasywów. Analiza ma charakter statyczny, ponieważ dotyczy struktury majątku gospodarstw i źródeł jego finansowania, według stanu na koniec 2004 roku (obrachunkowego). Przedmiotem badań w ramach wstępnej analizy bilansu mogą być również powiązania poziome między poszczególnymi pozycjami aktywów i pasywów, pozwalające na ocenę struktury kapitałowo-majątkowej.

W badanych grupach gospodarstw nie wystąpiły duże różnice w strukturze majątku trwałego i obrotowego (tabela 5). Największy udział trwałych składników majątku w aktywach ogółem miały gospodarstwa regionu Małopolska i Pogórze (77,37%), najniższy – gospodarstwa położone w regionie Wielkopolska i Śląsk (75,41%). Uważa się, że im większy jest udział trwałych składników majątku w jego strukturze, tym mniejsza jest zdolność gospodarstw do wypracowania przychodu. Niewielki poziom zapasów produktów rolnych, we wszystkich grupach gospodarstw, może świadczyć, że gospodarstwa te nie miały problemów ze zbytem swoich produktów.

Tabela 5

Wielkości wskaźników wstępnej analizy bilansu w badanych grupach gospodarstw

Wyszczególnienie	Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Udział trwałych składników majątku w aktywach ogółem (%)	77,07	**75,41**	76,27	77,37
Udział majątku obrotowego w aktywach ogółem (%)	22,93	**24,59**	23,73	22,63
Udział zapasów produktów rolnych w aktywach ogółem (%)	6,59	4,89	4,81	**4,11**
Udział kapitału własnego (%)	80,31	**87,31**	77,39	77,19
Obciążenie aktywów ogółem kredytami długo- i średnioterminowymi (%)	14,22	**9,97**	16,87	18,87
Obciążenie kredytami długo- i średnioterminowymi (zł/ha UR)	**2259,19**	2363,69	4346,54	4830,06
Obciążenie aktywów ogółem kredytem krótkoterminowym (%)	5,48	**2,72**	5,74	3,94
Obciążenie kredytem krótkoterminowym (zł/ha UR)	870,42	**645,02**	1478,72	1008,38
Udział kapitału stałego (%)	94,52	**97,28**	94,26	96,06
Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym (%)	104,20	**115,77**	101,47	99,76
Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym (%)	122,65	**129,00**	123,59	124,16
Udział kapitału obrotowego w finansowaniu majątku ogółem (%)	17,45	**21,87**	17,99	18,69
Kapitał obrotowy (zł)	112 888	112 452	82 966	79 881

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Polskiego FADN – IERiGŻ-PIB Warszawa.

Dominującym źródłem finansowania majątku gospodarstw był przede wszystkim kapitał własny. Najwięcej kapitału własnego w strukturze majątku posiadały gospodarstwa regionu Wielkopolska i Śląsk – 87,31%. Może to świadczyć z jednej strony o uproszczonej strukturze finansowania i zachowaniu finansowego bezpieczeństwa, ale z drugiej strony o niewykorzystywaniu zewnętrznych źródeł finansowania do wspierania między innymi działalności inwestycyjnej [Jarka, 2004]. Aktywa ogółem gospodarstw regionu Wielkopolska i Śląsk były również najmniej obciążone kredytami długo- i średnioterminowymi oraz krótkoterminowymi (odpowiednio 9,97% i 2,72%). Natomiast najmniejszy udział kapitału własnego zanotowano w gospodarstwach regionu Małopolska i Pogórze (77,19%). W gospodarstwach tego regionu największe było obciążenie kredytami długo- i średnioterminowymi (18,87%). Największe obciążenie kredytami krótkoterminowymi (5,74%), a więc bardziej wymagalnymi, zanotowano w gospodarstwach regionu Mazowsze i Podlasie – w przeliczeniu na 1 ha UR wyniosło ono 1 478,72 zł i było 2,3 większe w porównaniu do gospodarstw Wielkopolski i Śląska, w których przyjęło wartość najniższą (645,02 zł).

Wskaźnik udziału kapitału stałego przyjął największą wartość w gospodarstwach regionu Wielkopolska i Śląsk – 97,28%, natomiast najmniejszą w regionie Mazowsze i Podlasie – 94,26% (kapitał stały stanowił sumę kapitału własnego i kredytów długo- i średnioterminowych).

Analiza struktury kapitałowo-majątkowej wykazała, że poza gospodarstwami regionu Małopolska i Pogórze, we wszystkich omawianych regionach majątek trwały gospodarstw był w pełni pokryty kapitałem własnym. Świadczy to o realizowaniu tzw. „złotej reguły" bilansowania, odnoszącej się do relacji pomiędzy własnymi i obcymi źródłami finansowania majątku trwałego. Zgodnie z tą regułą, trwałe składniki majątku gospodarstw powinny być finansowane kapitałem własnym, ponieważ ta właśnie część majątku, oddawana jest do dyspozycji gospodarstwa na długi okres czasu [Sierpińska i Jachna, 1998]. Omawiany wskaźnik najlepiej ukształtował się w gospodarstwach regionu Wielkopolska i Śląsk – 115,77%. Wielkość tego wskaźnika poniżej 100% w gospodarstwach regionu Małopolska i Pogórze może mieć wpływ na niekorzystne kształtowanie się poziomu bezpieczeństwa finansowego tej grupy gospodarstw.

Istotnym elementem jest również wielkość kapitału obrotowego (różnica między kapitałem stałym a majątkiem trwałym). Dodatnia różnica między kapitałem stałym a trwałymi składnikami majątku w gospodarstwach każdego z regionów oznacza, że część środków obrotowych w gospodarstwie jest finansowana kapitałami długoterminowymi i z tego powodu pozostaje w jego ciągłej dyspozycji.

4. Wnioski

1. Przeprowadzone badania wykazały zróżnicowanie wyników ekonomicznych, jakie osiągnęły gospodarstwa w zależności od ich regionalnego położenia. Wyłoniona z reprezentatywnej próby Polskiego FADN grupa gospodarstw potwierdza, że najwięcej wyspecjalizowanych w produkcji żywca wieprzowego gospodarstw funkcjonowało w regionie Wielkopolska i Śląsk (52,5% próby), najmniej zaś w regionie Pomorze i Mazury (6,5% próby). Potwierdza to w pewnym stopniu regionalne zróżnicowanie koncentracji produkcji żywca wieprzowego w Polsce.
2. Największą wielkością ekonomiczną charakteryzowały się gospodarstwa regionu Pomorze i Mazury – 48,5 ESU, a najmniejszą gospodarstwa położone w regionie Małopolska i Pogórze – 22,0 ESU. Natomiast najbardziej intensywny chów trzody chlewnej wykazały gospodarstwa regionu Wielkopolska i Śląsk – obsada tuczników na 1 ha UR wyniosła 12,6 szt. Użytki rolne gospodarstw Pomorza i Mazur były w sposób najmniejszy obciążane chowem trzody chlewnej – na 1 ha UR przypadało 9,5 tucznika.
3. Najwyższy dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego, w przeliczeniu na 1 ha własnych UR, zanotowano w gospodarstwach regionu Wielkopolska

i Śląsk – wyniósł on 4 925 zł. Najniższą wartość miernik ten przyjął w regionie Pomorze i Mazury – 3 845 zł.

4. Gospodarstwa regionu Wielkopolska i Śląsk uzyskały najbardziej korzystne wielkości wskaźników wstępnej analizy bilansu. Może to świadczy o najlepszej kondycji ekonomicznej, najbardziej korzystnej strukturze kapitałowo-majątkowej oraz największej zdolności do odtwarzania potencjału produkcyjnego gospodarstw tego regionu.
5. Liczebność próby gospodarstw regionu Pomorze i Mazury oraz Małopolska i Pogórze wskazuje, że wyniki uzyskane na podstawie danych dostarczonych przez te gospodarstwa, nie powinny służyć wyciąganiu wniosków w szerszym zakresie.

LITERATURA

1. Augustyńska-Grzymek I., Goraj L., Jarka S., Pokrzywa T., A. Skarżyńska (2000): Metodyka liczenia nadwyżki bezpośredniej i zasady typologii gospodarstw rolniczych. FAPA, Warszawa.
2. Główny Urząd Statystyczny (2005): Zwierzęta gospodarskie w 2004 r. Warszawa.
3. Skarżyńska A., Goraj L., I Ziętek (2005): Metodologia SGM „2002" dla typologii gospodarstw rolnych w Polsce. IERiGŻ-PIB, Warszawa.
4. Sierpińska M., T. Jachna (1998): Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa.
5. Jarka S. (2004): Restrukturyzacja państwowych przedsiębiorstw rolniczych. Szanse i ograniczenia. Wydawnictwo SGGW. Warszawa.

MARCIN CHOLEWA

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE WYNIKÓW PRODUKCYJNO-EKONOMICZNYCH GOSPODARSTW WYSPECJALIZOWANYCH W CHOWIE TRZODY CHLEWNEJ W 2004 ROKU

STRESZCZENIE

W publikacji podjęta została próba oceny wyników produkcyjno-ekonomicznych oraz finansowych, jakie osiągnęły gospodarstwa wyspecjalizowany w chowie trzody chlewnej w 2004 roku. Podstawą wykonania obliczeń były wyniki standardowe próby 217 gospodarstw, prowadzące rachunkowość na potrzeby Polskiego FADN. Zaprezentowane w publikacji wyniki nie obrazują stanu wszystkich gospodarstw tego typu w Polsce, lecz jedynie tych, które dostarczyły dane rachunkowe. Przeprowadzone badania wykazały, że najbardziej korzystne wyniki osiągnęły gospodarstwa położone w regionie Wielkopolska i Śląsk.

MARCIN CHOLEWA

REGIONAL DIVERSITY OF THE PRODUCTIVE AND ECONOMIC RESULTS ACHIVED BY THE AGRICULTURAL HOLDINGS SPECIALISED IN PIG KEEPING IN THE YEAR 2004

SUMMARY

This paper is a try of indication the regional diversity productive, economic and financial results that was achieved by the agricultural farm holdings specialised in pig keeping in 2004. The basis of all calculation was the standard results achieved by the 217 agricultural holdings collecting accountancy data in the framework of Polish FADN. Results in this paper represent the productive, economic and financial status of farm holdings that has been surveyed. Survey has shown that the most profitable results achieved farm holdings located in Wielkopolska i Śląsk.